

Univerzo v univerzum

Prof. dr. Anton Ramšak, UL FMF

Kandidat za rektorja Univerze v Ljubljani

Program (<https://anton-ramsak.si>)

Univerza mora biti neodvisna pedagoška in znanstvena skupnost, ki temelji na ustavno zagotovljeni avtonomiji in svobodi znanstvenega ter umetniškega ustvarjanja. Biti mora svobodna skupnost učiteljev in učencev, skupnost vseh področij človekovega delovanja, ki se tesno povezuje z okoljem, v katerem deluje.

Izhodišče moje kandidature je spoznanje, da Univerza v Ljubljani v zadnjem času stagnira, da postaja inštitucija izgubljenih priložnosti in neizkoriščenih potencialov, da se prepočasi ali sploh ne odziva na izzive aktualnega časa, kot da se ob svoji stoletnici ni zmogla kritično ozreti v preteklost, ponotranjiti svojega pomena za slovensko državo in družbo ter se z novimi spoznanji usmeriti v prihodnost. Prav tako se zdi, kot da se v enem letu epidemije ni premaknila dlje od prvega presenečenja in otrplosti ob pričakovanju rešitev, ki jih določajo odločevalci izven nje. Zato bi v naslednjih štirih letih kot rektor želel univerzi ob nujni stabilnosti dati nov zagon, dodatno dimenzijo, ki nam bo omogočala nove poti in odpirala nove možnosti – odpreti in usmeriti želim *univerzo v univerzum*.

Mnoge programske obljube iz zadnjega štiriletnega mandata niso bile realizirane, številni predlogi so ostali le mrtve črke na papirju, mnogi projekti opuščeni na pol poti, marsikatera vizije pa prazne obljube, skratka besedam niso sledila dejanja.

V svojem dosedanjem delu na različnih vodilnih funkcijah, nazadnje kot dekan UL FMF, sem dokazal, da znam izpeljati obljubljenе projekte, predvsem v dialoškem iskanju najboljših rešitev, ki temeljijo na kolegialnem soglasju, in nenehnem odločnem uveljavljanju univerzitetnih vrednot pred zunanjiimi odločevalci. Nikoli se z avtoriteto položaja ne postavljam pred svoje kolege, ki jih vedno vidim kot sebi enakovredne – zato je pri vodenju vedno bilo in bo še naprej moje vodilo *primus inter pares*.

Prve univerze so nastale pred devetimi stoletji predvsem z namenom poučevanja na področju prava in medicine. Bile so dokaj odmaknjena skupnost učiteljev in učencev – **universitas magistrorum et scholarium**. Zaradi različnih okoliščin se je v devetnajstem stoletju v Prusiji izoblikoval humboldtski tip univerze, kjer učitelji skupaj z učenci ob raziskovalnem delu ustvarjajo novo znanje kot skupnost vseh področij, **universitas scientiarum**. Mislim, da je prišel čas, ko moramo Univerzo v Ljubljani odločneje odpreti tako v našo družbo kot v svet – **univerzo v univerzum** – a ohraniti in negovati avtonomno skupnost učiteljev in učencev, ki deluje na vseh področjih.

V nadaljevanju predstavljam rektorski program v osmih točkah. Pri vsaki podajam cilj in konkretne korake, ki jih bom naredil, da bo ta dosežen.

1. Raziskovanje in poučevanje

Raziskovanje in poučevanje sta temeljni poslanstvi Univerze v Ljubljani, zato bom poskrbel, da bo UL svojim pedagogom, raziskovalcem in umetnikom nudila stimulatívno delovno okolje, v katerem bo njihovo delo cenjeno in čim manj obremenjeno z administracijo. UL bo svojim zaposlenim v največji možni meri zagotavljala čas, orodja, strokovno podporo ter finančna sredstva, da se bodo lahko posvetili osnovnemu poslanstvu. Poudaril bi, da je moj cilj vsebinska kakovost vseh področij, ki pa se bo nedvomno odrazila tudi v formalnem vzponu na lestvicah kakovosti univerz, kjer zadnja leta naša univerza beleži konstanten upad. Konkretni koraki, ki jih bom naredil, so:

- nadomestnega kadra ob sobotnem letu;
- poenostavitev habilitacijskih postopkov (večja avtonomnost in odgovornost področij pri določanju habilitacijskih meril, jasna navodila, ki bodo olajšala delo tako pedagoškemu delavcu, ki se habilitirajo, kot ocenjevalcu in ki bodo razumljiva tudi tujcem, s čimer se bo razširil bazen ocenjevalcev; spodbuda ocenjevanju, ki temelji na vsebini in ne na točkah; večja življenjskost pravil);
- večja podpora in priznanje pedagoškemu delu;
- spodbujanje in podpora pri vrhunskih objavah;
- transparenten razvojni sklad;
- zavzemanje za pasovno financiranje raziskovanja na univerzi;
- zavzemanje za dodatne vire financiranja v sodelovanju z vlado, pristojnim ministrstvom, gospodarstvom;
- zavzemanje za sprejetje Zakona o univerzi;
- raziskovalno in pedagoško sodelovanje z raziskovalnimi inštituti;

- zmanjšanje administrativne obremenitve na vseh področjih, npr. z debirokratizacijo sistema kakovosti po formuli $1/2 \times 1/2 = 1/4$, s sodelovanjem z Nakvisom pri oblikovanju minimalnih standardov, s poenostavljanjem postopkov pri spreminjanju študijskih programov in podobno;
- poenostavitev študentskih anket.

2. Študijski programi

Prizadeval si bom, da bo Univerza v Ljubljani kot edina univerza v državi, ki pokriva vsa študijska področja, še naprej gojila bogat nabor študijskih programov, tudi na manjših področjih, ki so nacionalnega pomena, in da bodo študentje in študentke na vseh naših programih lahko razvili svoj talent in pridobili vrhunsko izobrazbo. Ta cilj nameravam doseči z naslednjimi koraki:

- podpiranje vsebinske in ne le formalne interdisciplinarnosti v študijskih programih;
- podpiranje prilagajanja obstoječih in odpiranje novih programov, ki so strateškega pomena za prihodnost, s poudarkom na trajnostnem razvoju in pomenu komuniciranja znanosti;
- vključevanje študentov v znanstvenoraziskovalno in strokovno delo;
- spodbujanje izmenjave dobrih praks in pedagoških metod, pri čemer je osnova poučevanje v živo s podporo sodobnih metod in dela na daljavo, kjer je to vsebinsko smiselno;
- ohranjanje športne vzgoje v študijskih programih;
- podpora študentkam in študentom pri povezovanju z bodočimi delodajalci.

3. Umetnost na univerzi

Prizadeval si bom, da bo Univerza v Ljubljani izobraževala vrhunske umetnike z vseh področij. Eden od ciljev je večja podpora lastni umetniški produkciji in pomoč pri uveljavljanju v domačem in mednarodnem okolju. Ta cilj bomo dosegli z naslednjimi koraki:

- krepitev umetniške produkcije UL;
- tesnejše sodelovanje članic UL s pomočjo umetniške produkcije, kot je npr. spodbujanje umetnosti na vseh članicah, povezovanje med študenti in učitelji akademij in fakultet itd.;

- spodbujanje umetniških koprodukcij med UL in umetniškimi inštitucijami v nacionalnem in mednarodnem prostoru;
- zvišanje sredstev Sklada UL za umetniško produkcijo, pridobivanje sredstev iz skladov EU za sofinanciranje produkcije UL, pridobivanje sredstev na Ministrstvu za kulturo;
- sodelovanje umetnosti ter znanosti in tehnike pri projektih promocije znanosti pri novih idejah poučevanja in pri prenosu znanja v prakso oz. industrijo;
- implementacija in podpora umetniškemu doktorskemu študiju;
- spodbujanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti na umetniških področjih;
- razvoj univerzitetnih medijev: Akademske televizije (AKTV) in spletnega časopisa UL.

4. Študentke in študenti

Izobraževanje je naše temeljno poslanstvo. Kot rektor si bom prizadeval za bogat nabor programov, tudi novih, s poudarkom na interdisciplinarnosti, trajnostnem razvoju in sodobnih učnih metodah. Prizadeval si bom, da se vzpostavi sklad za štipendiranje, saj je za učinkovit študij potrebna tudi materialna podpora. Na vseh ravneh delovanja se bom zavzemal za vključujoče in strpno študijsko okolje tudi za študentke in študente. Glavni poudarki so naslednji:

- podpiranje prilagajanja obstoječih in odpiranje novih programov, ki so strateškega pomena za prihodnost, s poudarkom na trajnostnem razvoju in pomenom komuniciranja znanosti;
- podpiranje vsebinske in ne le formalne interdisciplinarnosti v študijskih programih;
- vključevanje študentov v znanstvenoraziskovalno in strokovno delo ter podpora pri povezovanju z bodočimi delodajalci;
- spodbujanje izmenjave dobrih praks in pedagoških metod, pri čemer je osnova poučevanje v živo s podporo sodobnih metod in dela na daljavo, kjer je to vsebinsko smiselno;
- uvedba štipendiranja študentk in študentov, aktivno prizadevanje za gradnjo novih nastanitev za študente;
- zavzemanje za ohranitev bonov za študentsko prehrano;
- ohranjanje športne vzgoje v študijskih programih;
- pomoč univerze pri varstvu otrok zaposlenih in študentov, podpora pri vrnitvi s porodniškega dopusta, vrtec »na zahtevo« - kreativne delavnice;

- prenova pravilnikov na področju varovanja dostojanstva zaposlenih in študentov, vzpostavitev varnega delovnega in študijskega okolja, jasni in pravno učinkoviti protokoli ob kršenju pravic zaposlenih in študentov, predvsem ustrezna celovita zaščita žrtev tudi s pravno pomočjo, ustrezni postopki sankcioniranja kršiteljev;
- poenostavitev študentskih anket.

5. Strokovno-administrativni in tehnični delavci

Univerzo v Ljubljani sestavlja nedeljiva celota pedagogov, raziskovalcev in strokovno-administrativnih in tehničnih delavcev. Za delovanje univerze in doseganje ciljev je pomemben prav vsak zaposleni na Univerzi v Ljubljani. Kot rektor bom poskrbel:

- da bodo strokovno-administrativni in tehnični delavci slišani s svojimi predlogi in da bodo imeli svojo vlogo v procesu delovanja univerze;
- da se aktivno spodbuja izobraževanje zaposlenih iz plačne skupine J in se za to namenijo sredstva in čas za izobraževanje;
- da se zagotovi zadostno število zaposlenih v strokovno-administrativnih in tehničnih službah za stabilno delovanje članic in rektorata;
- da se zagotovi debirokratizacija in poenostavitev določenih procesov delovanja univerze.

6. Mednarodno sodelovanje in internacionalizacija

Tesna vpetost v mednarodno okolje je temelj uspešnega raziskovanja, poučevanja in ustvarjanja, zato si bom prizadeval za krepitev mednarodnega sodelovanja na vseh nivojih. Kot prioriteto vidim, da Univerza v Ljubljani v svoje vrste pritegne vrhunske slovenske znanstvenice in znanstvenike, ki delujejo v tujini. Mednarodno sodelovanje in internacionalizacijo bom okrepil z naslednjimi koraki:

- ustvarjanje pogojev za vrnitev vrhunskih slovenskih znanstvenic in znanstvenikov ter umetnic in umetnikov iz tujine in okrepitev delovanja Svetovne mreže UL;
- krepitev mobilnosti študentov in visokošolskih učiteljev ter meduniverzitetnega povezovanja in sodelovanja v okviru obstoječih in novih mednarodnih povezav;
- ustvarjanje pogojev za pridobitev vrhunskih tujih znanstvenikov, pedagogov in umetnikov;
- izvedba skupnih meduniverzitetnih raziskovalnih in umetniških projektov;
- priprava skupnih meduniverzitetnih študijskih programov;

- organiziranje meduniverzitetnih konferenc in simpozijev;
- spodbujanje vpisa tujih študentov (administrativna podpora in podpora pri učenju slovenščine);
- podpora pri učenju slovenščine (podpora Letu plus, slovenskim lektoratom in študijskim programom slovenščine na tujih univerzah);
- podpiranje slovenščine kot jezika poučevanja na študijskih programih UL ob fleksibilnosti na magistrskem in doktorskem študiju in pri gostujočih predavateljih ter tujih predavateljih, ki se še učijo slovenščine;
- spodbujanje mednarodnih razpisov za študentske umetniške projekte, mednarodnih umetniških koprodukcij, mednarodnega mentoriranja umetniških produkcij, mednarodnih gostovanj umetniških projektov in poletnih šol UL.

7. Zaposlovanje ter razmere za delo in študij

Kakovost se začne pri kadrovanju, zato bom kot rektor poskrbel, da bodo postopki pri zaposlovanju in vodenju usmerjeni v pridobivanje najboljšega kadra na vseh področjih delovanja (raziskovanje, poučevanje, umetniško delo, strokovno delo). Trudil se bom tudi, da bo naša univerza svojim zaposlenim zagotavljala čim boljše delovne pogoje, s čimer bo na razpise pritegnila dobre kadre ter jih tudi obdržala. Prav tako se morajo izboljšati tudi razmere za študij za študente. Konkretni koraki, ki jih nameravam narediti za doseg te ciljev, so:

- večja transparentnost pri zaposlovanju;
- podpora mlademu kadru ob začetku karijerne poti (zmanjšana pedagoška obveznost v prvih dveh letih, uvedba postdoktorskih delovnih mest);
- okrepitev pomena pravne službe in prenova pravilnikov na področju varovanja dostojanstva zaposlenih in študentov, vzpostavitev varnega delovnega in študijskega okolja, jasni in pravno učinkoviti protokoli ob kršenju pravic zaposlenih in študentov, predvsem ustrezna celovita zaščita žrtev tudi s pravno pomočjo, ustrezni postopki sankcioniranja kršiteljev itd.;
- možnost dela od doma (tudi za strokovne delavce);
- uvedba štipendiranja študentk in študentov;
- staršem prijazna univerza (pomoč univerze pri varstvu otrok zaposlenih in študentov, podpora ob vrnitvi s porodniškega dopusta, vrtec »na zahtevo« - kreativne delavnice);
- zavzemanje za strpno delovno okolje;

- zavzemanje za uveljavitev enakih možnosti na vseh področjih delovanja univerze;
- skrb za vseključujočo dostopnost univerzitetnih prostorov v fizičnem in komunikacijskem pomenu;
- vzpostavitev bolj učinkovitega komuniciranja ter spodbujanje kritične razprave in izmenjave mnenj znotraj univerze, še posebej pri strateških vprašanjih;
- zavzemanje za trajnostno naravnano delovno okolje (recikliranje, toplotna izolacija na stavbah univerze, varčevanje s papirjem in plastiko, spodbujanje zaposlenih k rabi javnega prevoza in kolesa za prevoz v službo itd.);
- podpiranje športnih aktivnosti za zaposlene – telovadba za zaposlene, plačani športni dnevi, pohodi itd.;
- podpiranje reševanja prostorske stiske in prostorskega razvoja na univerzi v skladu s sodobnimi smernicami gradnje stavb;
- ureditev informacijskega sistema.

8. Prenos znanja in sodelovanje z okoljem

Kot rektor bom poskrbel, da bo Univerza v Ljubljani vračala družbi, kar je ta vložila vanjo, iz okolja pa črpala znanje in ga prenašala v svoj izobraževalni sistem. Za razširjanje znanstvenih dognanj bom podpiral razvoj založništva in univerzitetne založbe, odprt dostop do znanosti ter komuniciranje znanosti. Pri tem so pomembni naslednji koraki:

- razvoj založništva na UL in Založbe UL;
- podpiranje sistema odprte znanosti;
- okrepitev pomena komuniciranja znanosti z uvedbo interdisciplinarnega drugostopenjskega študijskega programa za komuniciranje znanosti;
- ustanovitev PR službe za komuniciranje z javnostmi za predstavljanje znanstvenih, inženirskih in umetniških dosežkov ter za vključevanje UL v reševanje aktualnih in prihodnjih izzivov slovenske družbe;
- spodbujanje inovacij;
- okrepitev sodelovanja z gospodarstvom in ustanovami na kulturnem, športnem, nevladnem področju;
- okrepitev sodelovanja z alumni;
- okrepitev dejavnosti, ki pritegnejo bodoče študente (poletne šole in delavnice za osnovnošolce, dijake in študente, karierni center).